

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУР МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЇХ СПРОЩЕННЯ

Сьогодні, щоб матеріальні цінності у вигляді товару перетнули митний кордон України, слід оформити у митному відношенні чотири десятки документів, внести дві сотні інформаційних даних у відповідні митні документи, тридцять з яких повторюються по декілька разів, а потім повторити цю процедуру з сімдесятьма відсотками інформаційних даних. Вирішенням цих довгих бюрократичних процедур могла би стати практика «єдиного вікна», із внесенням відповідних законодавчих змін до Митного кодексу України. Такої думки дотримуються представники експертного середовища, які підписали 5 лютого 2015 р. Меморандум про співпрацю для реалізації євроінтеграційного курсу України, ефективної імплементації Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом та створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі, після представлення «Дорожньої Карти євроінтеграційних реформ: завдання на 2015 рік для Верховної Ради України». Враховуючи той факт, що Дорожня Карта євроінтеграційних реформ зачіпає й реформування митної справи, а точніше передбачає прийняття низки законодавчих актів України, які прямо пов'язані з Главою 5 «Митні питання та сприяння торгівлі» та Додатком XV «Наближення митного законодавства» Угоди про асоціацію Україна-ЄС, одним з яких є проект Закону України «Щодо впровадження концепції «єдиного вікна», цілком доцільним є дослідження принципу «єдиного вікна» та стану його впровадження на сьогодні у державну митну справу.

Окреме місце серед процедур полегшення умов торгівлі відводиться проблематиці спрощення митних формальностей і зокрема митного оформлення товарів. Дієвим засобом вирішення цієї проблеми та суттєвого скорочення часу при перетині кордонів та проведенні зовнішньоекономічних операцій є запровадження концепції «єдиного вікна». У тому чи іншому вигляді концепцію «єдиного вікна» було вже впроваджено у національні практики багатьох країн світу - Японії, Сінгапура, США, Сенегалу, країн Європейської співдружності. На основі існуючого досвіту цих країн та міжнародних стандартів обміну торговельною інформацією Центр ООН зі спрощення процедур торгівлі та електронних ділових операцій (далі - СЕФАКТ ООН) та Європейська економічна комісія ООН розробили понад 30 рекомендацій, що спрямовані на спрощення митних формальностей, серед яких ключове місце займає Рекомендація № 33 «Концепція «єдиного вікна»» (далі - Рекомендація № 33). Рекомендація № 33 складається із загальних положень щодо концепції «єдиного вікна», опису основних видів системи «єдиного вікна», а також переваг, які можливо отримати від впровадження механізму «єдиного вікна» (наприклад, виключна прозорість при зборі та обробці інформації щодо торговельних потоків, а також зведення нанівець корупційних чинників, що

можуть виникати у представників державних агенцій при обігу такої інформацією). Також Рекомендація № 33 надає певний алгоритм дій, яких необхідно дотримуватись при створенні механізму «єдиного вікна». У зв'язку з цим було підготовлено методичні рекомендації з описом різноманітних систем «єдиного вікна» в різних країнах світу (Фінляндія, Швеція, США, Гватемала, Гамбург, Гонконг, Малайзія, Маврикій, Сенегал, Сінгапур, Нідерланди тощо).

Зі складного та часом вкрай заплутаного павутиння інформаційного обміну, який потребує надмірного часу та значних людських ресурсів (особливо при міждержавному торговельному обігу), Рекомендація № 33 пропонує можливість створення більш організованої та вкрай ефективної системи - концепції «єдиного вікна». Так, концепція «єдиного вікна» є передовим інструментом щодо досягнення цілей зі спрощення процедур контролю при очищенні експорту та імпорту.

Отже, можливо зазначити, що належне загальне функціонування принципу «єдиного вікна» стримувалось ситуацією, яка виникнула навколо затягнутого впровадження на митній території України електронних форм документообігу в митне оформлення. Адже на той період часу в програмно-інформаційних комплексах митниць бракувало певних функцій, адаптованих до електронного декларування (системи форматно-логічного контролю, системи аналізу заходів державного регулювання, системи аналізу ризиків (далі - СУР), інструментів контролю за прийняттям розпорядчих рішень тощо). Тобто, програмно-інформаційні комплекси існували, але їх потрібно було удосконалювати. Ось чому відпрацювання в митному відношенні однієї (вантажної) митної декларації здійснювалось аж ніяк не одноосібно посадовою особою місця митного оформлення. З часом до Наказу № 314, який, до речі, постійно наповнювався новим актуальним змістом, долучився Порядок зі здійснення митного контролю й митного оформлення товарів, які декларуються з поданням вантажної митної декларації в електронному вигляді, який було затверджено наказом від 26 вересня 2007 р. № 800. Таким чином, за одним напрямом діяльності діяло два базових організаційно-розпорядчих акти: напрямок митного оформлення по безконтактному методу за принципом «єдиного вікна» регулював Наказ № 314, а напрямок електронного декларування з використання електронної (вантажної) митної декларації.

Сьогоднішня ситуація щодо принципу «єдиного вікна» в місцях митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення на митній території та митному кордоні України потребує негайного реагування. Каменем спотикання є також і цілком затягнута та заплутана реорганізація митниць ДФС, яка більше нагадує не їх реструктуризацію, а навпаки - оптимізацію, яка помножена на безкрайній ротацийний процес, що поволяє спричиняє тотальну розгубленість та деморалізацію особового складу, який, до речі, стає все більш «мотивованим матеріальним характером».